

Mogelijkheden voor de ArcheoHotspot in Zeeland

*Onderzoek en advies door Erfgoed Zeeland,
december 2024*

Martijn van Poecke, Erfgoed Zeeland, 2024

Definitieve versie

Voorwoord

Alleen ga je sneller, samen kom je verder.

Zeeland stond niet voorop in het realiseren van een ArcheoHotspot. Het concept is mooi, maar bleek een te lastige investering voor de afzonderlijke partijen. Dat is jammer want de Zeeuwse archeologie heeft mooie verhalen om te vertellen. Wat is een verhaal zonder publiek? Archeologie heeft het nodig om in contact te staan met mensen.

In opdracht van de Provincie Zeeland onderzocht Erfgoed Zeeland wat er in Zeeland mogelijk is met de ArcheoHotspot. Wat blijkt: samen komen we er wél, als we bij elkaar leggen wat elke partij kan leveren. Dat zijn niet enkel zakelijke investeringen. Minstens zo belangrijk is het plezier dat we allemaal hebben. Enthousiasme werkt aanstekelijk.

Dit rapport is het verslag van dat onderzoek. De gesprekspartners zullen de inhoud herkennen: het rapport loopt langs de lijnen van die gesprekken. Wat ik mij vooral herinner is de bereidheid van de gesprekspartners om tijd te nemen om de ArcheoHotspot te verkennen en te bedenken wat we er in Zeeland mee zouden kunnen doen. Hoe we in Zeeland de ArcheoHotspot zouden kunnen opstarten, hoe dat in Zeeland zou kunnen werken.

Erfgoed Zeeland heeft in 2024 met het Faro-project *Beach Archaeology* en met het onderzoek in Hengstdijk, *Dorpen met een verleden*, de eerste stappen gezet in het ontwikkelen van een wetenschappelijk verantwoorde participatie in archeologie. Die lijn zetten we graag verder door onze bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van een Zeeuwse familie van ArcheoHotspots.

Martijn van Poecke,
Erfgoed Zeeland

Mogelijkheden voor de ArcheoHotspot in Zeeland.

Onderzoek en advies door Erfgoed Zeeland, 2024

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	Landelijk beeld	6
2.1	<i>Start, 2014</i>	6
2.2	<i>Evaluatie, 2018</i>	6
2.3	<i>Situatie medio 2024</i>	6
2.4	<i>Kritische succesfactoren</i>	10
2.5	<i>Visie landelijke stichting</i>	10
2.6	<i>Bredere context: sturende principes in de Nederlandse archeologie</i>	11
2.7	<i>Ontwikkeling van een nieuwe context: verdrag van Faro</i>	13
2.8	<i>Samengevat: hoofdlijnen landelijk beeld</i>	14
3.	Vertaling naar Zeeland	15
3.1	<i>Gesprekken met musea in Zeeland</i>	15
3.2	<i>Andere gesprekspartners</i>	20
3.3	<i>Conclusies</i>	22
4.	Advies	23
5.	Bijlage: vertaling naar prestatie aanbod 2025 Erfgoed Zeeland	24

1. Inleiding

In Zeeland wordt al jaren gesproken over het opstarten van een ArcheoHotspot, maar tot realisatie kwam het niet. Het idee werd sympathiek gevonden, de voorwaarden stonden in de weg. Drie dagen per week een professioneel archeoloog beschikbaar hebben als begeleider¹ is in Zeeland niet haalbaar.

In de prestatie-uitvraag archeologie voor 2024² van Provincie Zeeland aan Erfgoed Zeeland werd opgenomen dat Erfgoed Zeeland onderzoekt of, en in welke vorm, een Zeeuwse ArcheoHotspot haalbaar is en daarover advies uitbrengt. Deze rapportage is een weergave van dat onderzoek en bevat het advies.

De passage over de ArcheoHotspot in de uitvraag archeologie³ kan smal opgevat worden: wat is er nodig voor een ArcheoHotspot bij Erfgoed Zeeland, in fysieke en in mobiele vorm. Dat zou tekort doen aan andere mogelijke belanghebbende partijen in Zeeland. Het zou ook tekort doen aan het potentieel van het concept van de ArcheoHotspot, gelet op ontwikkelingen in de erfgoedwereld en de archeologie. Dit onderzoek is daarom gestart met een bredere blik en een nieuw vertrekpunt, los van ervaringen van enkele jaren geleden.

Om te beginnen is het landelijk beeld in kaart gebracht. Waar komen de ArcheoHotspots vandaan, wat is het doel en de ambitie, wat zijn kritische succesfactoren, wat is de toekomstvisie van de landelijke stichting ArcheoHotspots, wat is de bredere context?

Dat landelijk beeld is de basis voor een vertaling naar de Zeeuwse situatie. In open gesprekken is verkend hoe de ArcheoHotspot in Zeeland betekenisvol kan zijn en wat mogelijke routes zijn voor het haalbaar inrichten ervan. De gesprekken leidden tot een gezamenlijk gedragen beeld. Op basis daarvan is het advies geformuleerd.

Nog vóór het afronden van dit rapport met advies startte het proces van uitvraag - prestatieaanbod voor 2025. De uitkomsten van het onderzoek en het daaruit volgend advies zijn door Erfgoed Zeeland verwerkt in het aanbod.

Het rapport is zo opgesteld dat het een verslag is van het uitgevoerde onderzoek. De betrokken partijen zullen het gevoerde gesprek hierin herkennen. Het is ook een rapport dat alle relevante informatie geeft aan partijen die nog niet betrokken waren en zich willen informeren.

1 Mondelinge mededeling vanuit Landelijke Stichting 2021 aan Erfgoed Zeeland

2 Prestatie-uitvraag archeologie Erfgoed Zeeland 2024. Erfgoed Zeeland als HUB voor wetenschappelijk verantwoorde publieksarcheologie.

3 Prestatie-uitvraag 2024: "Al jaren wordt er gesproken over het inrichten van een ArcheoHotspot. In 2024 wordt een definitieve keuze gemaakt of en in welke vorm hier mee wordt doorgedaan. Een ArcheoHotspot, zowel een mobiele versie als een vaste locatie bij Erfgoed Zeeland zelf, vereist personele capaciteit specifiek voor dit onderwerp. Alleen dan kan een juiste programmering verzorgd worden en kunnen vrijwilligers juist aangestuurd worden. Voor de aanschaf van een mobiele hotspot kunnen middelen beschikbaar gesteld worden vanuit de aanvullende middelen van het Koersdocument Erfgoed."

2. Landelijk beeld

2.1 Start, 2014

Het project ArcheoHotspots is gestart in april 2014 op initiatief van de Reinwardt Academie en enkele cultuurfondsen. De ambitie van de oprichtende partijen was om bij te dragen aan een breder maatschappelijk draagvlak voor archeologie in de Nederlandse samenleving. De gekozen strategie was om vrij toegankelijke plekken te creëren met archeologie als middel voor ontmoeting en verbinding met de omgeving.

De ArcheoHotspot zou drie functies uitwerken:

1. archeolab: vrij toegankelijke ruimte voor ontmoeting en samenwerking
2. archeocommunity: communicatieplatform via verschillende sociale media
3. archeoscope: actuele en interactieve kaart over vindplaatsen en onderzoek

2.2 Evaluatie, 2018

In 2018 werd het project geëvalueerd⁴, om onderbouwd een beslissing te kunnen nemen over een nieuwe projectperiode. Op dat moment waren er in Nederland acht ArcheoHotspots actief.

De evaluatie concludeert dat voortzetting gewenst is en noemt drie onmisbare elementen:

1. *Vrijwilligers*: niet enkel met passie voor archeologie, maar juist ook vrijwilligers met passie voor interactie met bezoekers.
2. *Authentiek vondstmateriaal*: als startpunt om gesprek aan te gaan. Lokaal materiaal draagt bij aan een gevoel van lokale verbondenheid.
3. *Coördinator*: staat in voor de realisatie en zaken als relatiebeheer.

De archeocommunity-functie en archeoscope-functie waren niet van de grond gekomen en werden losgelaten.

2.3 Situatie medio 2024

De stap van tijdelijk project naar structurele voorziening is gezet. De stichting ArcheoHotspots is samengegaan met Portable Antiquities of the Netherlands (PAN). De personeelskosten zijn tot 2028 gegarandeerd door het ministerie, het Rijksmuseum van Oudheden functioneert als werkgever.

De landelijke stichting:

- bewaakt het concept;
- is intermediair;
- faciliteert met zaken als de centrale website, over te nemen vormgeving en logo, contacten, maar niet met geld;
- beheert zelf geen ArcheoHotspot.

4 R. Knoop 2018. Scenario-ontwikkeling ArcheoHotspots na 2018. Rapportage onderzoek in opdracht van Stuurgroep ArcheoHotspots, namens Reinwardt Academie AHK, Gordion Cultureel Advies, Amsterdam.

Medio 2024 zijn er 24 ArcheoHotspots in Nederland. De figuur hiernaast geeft het aantal hotspots per provincie aan. De provincies Zeeland, Friesland en Groningen zijn nog niet voorzien.

Vrijwel alle hotspots zijn gehuisvest in een andere organisatie. Dat is meestal een museum. Vijf hotspots zijn onderdeel van een gemeentelijk erfgoedcentrum / gemeentelijk archeologisch depot.

Dit is voor beide kanten een win-winsituatie.

De hotspots maken gebruik van de faciliteiten van de organisatie waar zij inhuizen en hoeven dus niet te investeren in fysieke faciliteiten zoals een balie, sanitair, werkruimte of organisatorische structuur. Voor de musea brengen de hotspots meer levendigheid, nieuwe activiteiten en terugkerende bezoekers.

Hotspot en museum benaderen inhoud op verschillende manieren. Als er inhoudelijke synergie is in de thema's van hotspot en museum, gaan ideeën en activiteiten elkaar versterken.

aantallen hotspots per provincie. Bron:
landelijke website Stichting ArcheoHotspots

Ook voor de gemeentelijke erfgoedcentra zijn de hotspots een manier om de eigen ambities en werking te helpen realiseren. Het gemeentelijk beleid is er in die situaties op gericht om wederkerigheid te ontwikkelen: niet enkel onderzoek laten doen en de resultaten opbergen in een depot, maar resultaten teruggeven aan de lokale samenleving. Deze gemeenten hebben de ambitie om het draagvlak voor archeologie te vergroten door mensen toegang te geven tot archeologie. De ArcheoHotspot is daar een instrument voor.

Er zijn twee mobiele hotspots (busjes) die als pop-up verschijnen bij opgravingen en evenementen. Nog eens twee hotspots draaien volledig op vrijwilligers van de Nederlandse Archeologievereniging in een eigen gebouw.

Alle hotspots richten de blik naar buiten, naar het geïnteresseerde publiek. Kinderen zijn vaak een expliciete doelgroep. Slogans zijn *Kom kennismaken, puzzel mee, ontdek de geschiedenis, wordt een echte archeoloog ...* In het activiteiten aanbod staat het werken met vondstmateriaal centraal. Daaraan wordt de ervaring van 'archeoloog zijn' gekoppeld. Het materiaal is ook de opstap naar het leren kennen van de lokale of regionale geschiedenis.

De meerderheid van de hotspots functioneert rond een tafel waar materiaal uitgezocht wordt. Meestal is dat aardewerk. Enkele hotspots zetten breder in op het ontwikkelen van citizen science door meer specialistisch onderzoek mogelijk te maken. Denk aan het uitzoeken van botanische monsters. Daar ontstaat ook ruimte voor meer creatieve processen, zoals het toepassen van oudere ambachtstechnieken.

Meestal is er de mogelijkheid voor bezoekers om eigen vondsten te laten determineren. Dat past bij de doelstellingen van PAN (Portable Antiquities of the Netherlands), de partner van de landelijke stichting ArcheoHotspots.

De toegang is gratis om laagdrempelig te blijven. Qua vormgeving kan dat een puzzel zijn omdat musea wel toegangskosten rekenen. Bij de huidige hotspots is daar telkens een oplossing voor gevonden.

De openingstijden variëren sterk. Een deel van de hotspots volgt de openingstijden van de organisatie waar zij ondergebracht zijn en zijn meerdere dagen per week open. Andere hotspots zijn slechts één middag per twee weken open. De mobiele hotspots zijn afhankelijk van evenementen waar zij kunnen aanhaken. Omdat de hotspots onderdeel zijn van een grotere organisatie is het moeilijk om de bezoekers aantallen vast te stellen.

Alle hotspots hebben een coördinator. Dit is een betaalde kracht die gemiddeld genomen 8 a 16 uur per week besteedt aan het organiseren van de ArcheoHotspot. In de beginfase is meer tijd nodig: om vrijwilligers in te werken, processen in kaart te brengen, netwerken op te bouwen, knelpunten en kansen signaleren, etc. Enkel bij de twee ArcheoHotspots die volledig door de AWN georganiseerd worden is de coördinator ook een vrijwilliger.

Archeologische kennis is voor de coördinator een pre. Extern gericht zijn en buiten de vaste Malta-processen kunnen denken eveneens (zie ook paragraaf 2.6 Context).

Enkele voorbeelden

Hieronder geven we drie voorbeelden van ArcheoHotspots. De beelden komen van de landelijke site.

Archeologisch depot gemeente Bergen op Zoom

De ArcheoHotspot is hier onderdeel van het gemeentelijk archeologisch depot.

Ontdek en ervaar de bodemgeheimen van Bergen op Zoom in de ArcheoHotspot! Hier kun je alle vondsten uit de Bergse bodem ontdekken én natuurlijk het verhaal erachter horen. En zelf met echte vondsten aan de slag gaan!

Archeologisch Depot Bergen op Zoom

In de ArcheoHotspot zijn er tijdens openingstijden verschillende activiteiten:

- Rondleidingen door het archeologisch depot.
- Heb je zelf iets gevonden? Wij zoeken graag voor je uit wat het is en hoe oud het is.
- Ontdek bijzondere vondsten zoals de Grote Man, Romeinse amforen, honderden pispotten en een zeldzaam kanon.
- Of, steek je handen uit de mouwen en help mee aan het lopende archeologisch project! Laat eeuwenoude vondsten door je handen gaan en ontdek hoe mensen vroeger leefden.

Kom ook kijken, luisteren en puzzelen en leer over de duizenden archeologische vondsten uit de Bergse bodem.

ArcheoHotspot Bergen op Zoom

Wassenaarstraat 61, 4611 BT Bergen op Zoom

Kasteel Ammersoyen

Dit kasteel wordt beheerd door Geldersch Landschap en Kastelen. Het kasteel heeft meerdere functies, is bijvoorbeeld beschikbaar als trouwlocatie.

In de ArcheoHotspot werken mensen aan het vondstmateriaal dat uit de slotgracht komt.

ArcheoHotspot Kasteel Ammersoyen

Openingstijden Schervenlab
Woensdagmiddag: 11.00-14.00
Zondagmiddag: 11.00-14.00

Kom langs in het Schervenlab!

Meedoen voor iedereen die binnenloopt, zonder afspraak, en wil aanschuiven

Leren, ontdekken, puzzelen, plezier hebben met echt archeologisch vondstmateriaal uit de gracht van het kasteel

Groot Tuighuis

Deze voormalige kerk is de thuisbasis van de erfgoedafdeling van de gemeente 's-Hertogenbosch.

Ook het archeologisch depot van de gemeente zit hier. In de zijbeuken is een laboratorium ingericht.

Erfgoed 's-Hertogenbosch (Groot Tuighuis)
Bethaniestraat 4
5211 LJ 's-Hertogenbosch

ArcheoHotspot 's-Hertogenbosch is dé plek waar je gratis en zonder afspraak binnen kunt lopen en kennis kunt maken met het werk van een archeoloog. Stel een vraag over een vondst, kijk mee naar een onderzoek of beleef de archeologie van heel dichtbij door zelf mee te helpen met sorteren en restaureren.

ArcheoHotspot 's-Hertogenbosch is gevestigd in het **Groot Tuighuis**, de werkplek van de gemeentelijke afdeling Erfgoed 's-Hertogenbosch, aan de Bethaniestraat 4.

2.4 Kritische succesfactoren

Kijkend naar de ArcheoHotspots zien we terugkerende elementen, die tegelijkertijd de kritische succesfactoren zijn:

- een coördinator;
- een groep gecommitteerde vrijwilligers;
- toegang tot authentiek vondstmateriaal;
- een ondersteunende ruimte om verantwoord te kunnen werken met het vondstmateriaal;
- inhuizen bij een verwante organisatie (museum, erfgoedhuis / depot, bibliotheek);
- een outreachende, activerende insteek;
- laagdrempelig en extern gericht.

2.5 Visie landelijke stichting

In 2022 plaatste de stichting een reactie op het Faro-platform⁵. Deze reactie geeft een goed beeld van de centrale visie.

- Voor de stichting zijn ArcheoHotspots plekken waar je kennis kunt maken met archeologie. Je kunt er gratis binnenlopen en helpen met (de uitwerking van) archeologisch onderzoek.
- De ArcheoHotspots zijn in de eerste plaats een dialoogzone. Authentiek archeologisch materiaal is het vertrekpunt, niet het doel op zich.
- Het zijn plekken waar het publiek mee kan doen en meegenomen kan worden in het archeologisch proces.
- Mobiele ArcheoHotspots bieden een ondersteunende publieksfunctie bij opgravingen.

In 2024 werkt de landelijke stichting aan een toekomstvisie. Dit proces is nog niet afgerond.

De voorlopige contouren duiden op een verdieping van de waarden waar de ArcheoHotspot vanaf het begin voor staat:

- voor en door de samenleving;
- verbinding en emancipatie;
- meedoen en dialoog;
- verbinden met de ontwikkeling van de eigen omgeving van vroeger en nu, en daar mede verantwoordelijkheid in nemen;
- erfgoed is zowel doel als middel, is van ons allemaal, en wat een deelnemer er van vindt is niet minder waardevol dan een wetenschappelijke onderzoek.

Praktisch gezien streeft de stichting ArcheoHotspots naar:

- meer locaties
- meer nieuwe vormen van publieksparticipatie zoals
 - o contemporaine archeologie;
 - o experimentele archeologie;
 - o high tech: 3D print en foto, internet;
 - o creatieve ambachten: experimenteren met weefsels, mallen maken, labfuncties, ...;
 - o sociaal domein connecties.

⁵ Reactie PAN/AHS op Uitnodiging gesprek publieksbereik en participatie in de archeologie. Het Faro-platform is ingericht door de Rijksdienst.

2.6 *Bredere context: sturende principes in de Nederlandse archeologie*

De ArcheoHotspots moeten zich verhouden tot de geldende principes in de omgang met het archeologisch erfgoed. Deze context heeft een sterk effect op de mogelijkheden om de ambities te realiseren.

Verdrag van Valletta, 1992

Katalysator voor bescherming van archeologisch erfgoed is het Europees Verdrag van Valletta⁶ (vaak het Verdrag van Malta genoemd). De kern van het verdrag is:

- Ruimtelijke ontwikkeling mag niet langer tot ongedocumenteerd verlies van archeologisch erfgoed leiden.
- In de ruimtelijke procedures wordt bij voorkeur het plan aangepast om behoud van waardevol archeologisch erfgoed in de bodem mogelijk te maken. Is dat niet mogelijk, dan is behoud in een archeologisch depot aangewezen.
- De initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling is verantwoordelijk voor de kosten van noodzakelijk archeologisch onderzoek.
- Archeologisch onderzoek gebeurt op verantwoorde wijze.
- Toegang van het publiek tot archeologisch erfgoed wordt bevorderd.

Implementatie in Nederlandse wetgeving, 2007

De Nederlandse regering heeft de uitgangspunten van het Verdrag van Valletta vastgelegd in de Wet op de archeologische monumentenzorg:

- Behoud in de bodem heeft de voorkeur.
- In ruimtelijke ordening moet men bijtijds rekening houden met archeologische waarden.
- Als behoud in de bodem niet mogelijk is financiert de verstoorder onderzoek en documentatie.

Het element van bevorderen van toegang door het publiek tot archeologie in het verdrag⁷ werd niet opgenomen in de wet.

Archeologisch onderzoek was tot 2007 voorbehouden aan overheden. Dat werd veranderd:

- Archeologisch onderzoek valt onder marktwerking.
- De kwaliteit van onderzoek wordt geborgd via zelfregulering.

Doorontwikkeling, situatie in 2024

Hoe staan we er nu voor? De uitgangspunten zijn inmiddels diep verankerd in het denken en werken in de Nederlandse archeologie. Er is:

- Doorgedreven kwaliteitsborging. Archeologisch onderzoek loopt volgens de protocollen.
- Grote terughoudendheid. Archeologisch onderzoek gebeurt in beginsel enkel in geval van een bedreigende ruimtelijke ontwikkeling.
- Sterke marktwerking. Onderzoek dat moet worden uitgevoerd, moet aanbesteed worden.
- Amper aandacht voor archeologisch erfgoed dat bedreigd wordt en verstoord wordt door natuurlijke processen (zoals verdroging) of door werkzaamheden die onder regulier gebruik vallen (zoals ploegen op akkers).

Enkel opleidingsinstituten voeren onderzoek uit op eigen agenda: om studenten op te leiden en de onderzoeksprogramma's te faciliteren.

⁶ Het Verdrag van Valletta werd in 1992 ondertekend door de lidstaten van de Raad van Europa. In de Nederlandse wetgeving is het van kracht sinds september 2007. Zie https://wetten.overheid.nl/BWBV0002031/2007-12-12#Verdrag_2

⁷ Artikel 9. Bewustmaking van het publiek.

Iedere partij verplicht zich ertoe:

- voorlichtingscampagnes te voeren om bij het publiek besef te kweken en te ontwikkelen van de waarde van het archeologische erfgoed voor het begrip van het verleden en de bedreigingen voor dit erfgoed;
- de toegang van het publiek tot belangrijke bestanddelen van het archeologisch erfgoed, met name vindplaatsen, te bevorderen en het tentoonstellen aan het publiek van geselecteerde archeologische voorwerpen te stimuleren.

Wat betekent dat voor de ArcheoHotspots?

In de dynamiek van ruimtelijke ordening zijn deadlines, kostenbeheersing en rechtsbescherming bepalend. Archeologie is eerder een hindermacht dan een cadeau.

Meedoen door vrijwilligers en interactie met de samenleving staan op gespannen voet met deze dynamiek. Ze horen niet bij de verplichtingen van de verstoorder en worden snel gezien als kostenverhogend en proces verstorend.⁸

Zelfstandig archeologisch onderzoek door een vrijwilligersvereniging is mogelijk, maar onder voorwaarden.

- archeologie is onderdeel van de statuten van de vereniging;
- het onderzoek valt niet binnen de verplichtingen van een initiatiefnemer;
- onderzoek kan enkel op een door de bevoegde overheid gedeselecteerd terrein;
- voldoen aan de kwaliteitseisen⁹ en deze zelf financieren.

In de praktijk blijkt dat archeologisch onderzoek door vrijwilligers grotendeels is weggedrukt.

Het doel van de ArcheoHotspots is archeologie toegankelijk te maken, mensen de ervaring geven archeoloog te zijn. De meeste delen van het archeologisch proces zijn met de huidige inrichting van de archeologie echter nauwelijks tot niet bereikbaar voor participatie, omdat deze onder de verplichtingen van de verstoorder vallen. Zie tabel 1.

Dat is te zien in de programmering van de ArcheoHotspots. Het archeologisch werk in de hotspots is vooral het werken met materiaal uit oudere onderzoeken. Dit werk valt buiten de genoemde dynamiek en is eenvoudiger toegankelijk te maken: er zijn geen deadlines en het wel of niet verlenen van een vergunning hangt er niet van af.

⁸ Gemeente Hulst stuurt wel aan op meedoen door archeovrijwilligers.

⁹ Vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

Zie <https://www.sikb.nl/archeologie/werkproces-archeologie/kna>

Tabel 1. Onderdelen van het archeologisch proces.

Valt wel onder de verplichtingen van de verstoorder:

Bureauonderzoek:	de archeologische verwachting bepalen op basis van eerder archeologisch onderzoek, de opbouw van de bodem en eerdere werkzaamheden.	
Veldverkenning:	Karteren	systematisch zoeken naar oppervlaktevondsten.
	Grondboringen	de bodemopbouw en eventuele cultuurlagen in kaart brengen.
Proefsleuven:	Een vindplaats verder onderzoeken en waarderen door opgraving in sleuven.	
Opgraving:	Een vindplaats blootleggen en onderzoeken.	
Synthese:	Interpreteren van de vindplaats, op basis van de veldwaarnemingen en het specialistisch onderzoek.	
Deponering:	Bewaren van alle digitale en analoge informatie, vondsten, monsters in een daarvoor geschikt depot.	

Valt niet onder de verplichtingen van de verstoorder:

Vervolgonderzoek:	De informatie en materialen verder bestuderen, met nieuwe onderzoeksvragen.	
Educatie:	Bestaande informatie en materialen gebruiken om publiek kennis te laten maken met het verleden.	
Toevalsvondsten:	Verwerken van toevalsvondsten: determineren, deponeren.	

2.7 Ontwikkeling van een nieuwe context: Verdrag van Faro

Nederland heeft 10 januari 2024 het Europees Verdrag van Faro ondertekend¹⁰. De uitgangspunten van het verdrag moeten nog vertaald worden naar wetgeving. Wel loopt er al enkele jaren een programma om de betekenis van het Verdrag van Faro voor de erfgoedpraktijk in Nederland te verkennen¹¹. Dat zal tot een advies aan de regering leiden over keuzes voor de implementatie.

Het verdrag is in 2005 opgesteld door de Raad van Europa. Waar het Verdrag van Valetta vooral vertrekt vanuit het archeologisch erfgoed zelf, vertrekt het Verdrag van Faro vanuit de betekenis van erfgoed voor de samenleving. In kernwoorden:

¹⁰ zie <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/01/10/nederland-ondertekent-verdrag-van-faro>

¹¹ zie <https://faro.cultureelerfgoed.nl/welcome>

- ruimte om mee te beslissen over wat van waarde is, wat er behouden blijft en wie daar verantwoordelijkheid in neemt.
- erfgoed is ook een middel om maatschappelijke ambities te helpen realiseren.

Dialogoog, inclusie, meedoen in archeologische processen, samen kennis vergroten, binding met de omgeving, medezeggenschap over wat er gebeurt met erfgoed, andere opvattingen over wat erfgoed is: dit zijn sturende principes van het Verdrag van Faro.

Het verdrag is nog niet geïmplementeerd in wetgeving. Voor de ArcheoHotspots biedt het verdrag en het lopende programma wel al de legitimatie om - steviger dan tot nu toe - het gesprek aan te gaan over verdieping en vernieuwing van de beweegruimte van vrijwilligers, geïnteresseerd publiek en de ArcheoHotspots zelf.

Zie bijvoorbeeld het project *Vondsten on Tour: Drenthe's Depotavontuur*¹². Dit project wil topvondsten tijdelijk terugbrengen naar de plek waar zij gevonden werden. Een van de initiatiefnemers is de ArcheoHotspot het Hunebedcentrum¹³.

2.8 *Samengevat: hoofdlijnen landelijk beeld*

Een ArcheoHotspot opstarten? Er zijn kritische succesfactoren die bepalen of de hotspot kans van slagen heeft. Deze zijn praktisch en organiseerbaar.

Waarom investeren in een ArcheoHotspot? De waarde van de ArcheoHotspot is dat het primair een middel is om ambities te helpen realiseren. De kracht van de hotspot groeit wanneer belanghebbende partners samen optrekken en de ambities synchroon lopen.

Het huidige stelsel van archeologische monumentenzorg heeft zeker winst gebracht voor het erfgoed zelf. Voor de ArcheoHotspot is dit stelsel eerder belemmerend. De ondertekening van het Verdrag van Faro geeft zicht op een nieuw speelveld in de archeologie. De Faro-principes dagen uit om veel breder en creatiever te denken in ambities, doelen en activiteiten. De waarde van de ArcheoHotspot zal verder groeien wanneer samenwerkende partners die uitdaging aangaan.

¹² zie <https://faro.cultureelerfgoed.nl/thoughts/2490>

¹³ zie <https://www.hunebedcentrum.eu/>

3. Vertaling naar Zeeland

Een ArcheoHotspot als middel om het maatschappelijk draagvlak voor archeologie te vergroten. Vertrekkend vanuit dialoog en zoekend naar verbinding tussen archeologisch erfgoed, de omgeving in het verleden en de maatschappij van nu. Mensen de ruimte gevend om mee te doen met archeologie en zich archeoloog te voelen.

Kan dat getransporteerd worden naar Zeeland? Welke vertaling is er nodig om het te willen en het haalbaar te maken?

3.1 Gesprekken met musea in Zeeland

De uitkomst van het landelijk beeld is als eerste verkend in open gesprekken met verschillende musea in Zeeland¹⁴. Dit, omdat elders in het land verreweg de meeste ArcheoHotspots inhuizen bij een museum. De gesprekken waren niet bedoeld om iets te verkopen, maar om vrijuit te verkennen, om zo ruimte te creëren voor het vormen van gedachten.

De gesprekken met de musea legden een goede basis om verder te spreken met vertegenwoordigers van overheden in Zeeland, vrijwilligersorganisaties, bibliotheek van Zeeland¹⁵.

In de gesprekken kwamen telkens deze facetten terug:

- basis
- speelveld
- modellen
- route

Basis

Waarom willen we een ArcheoHotspot? Als doel op zich of als middel? En als het een middel is: voor welke ambities? Lopen ambities synchroon, is er een gezamenlijk belang?

De musea wensen geen ArcheoHotspot als doel op zich. De hotspot is voor hen een middel, bedoeld om ambities te helpen bereiken. Genoemde ambities zijn:

Meer levendigheid en nieuwe bezoekers in het museum.

Meer mogelijkheden voor inclusie en binding met de samenleving.

Kunst en erfgoed inzetten voor een veerkrachtige maatschappij waarin iedereen meetelt.

De wedervraag van de musea was: hoe staan Provincie Zeeland en Erfgoed Zeeland zelf hier in? Is er een gezamenlijke basis?

Provincie Zeeland is de *archeologisch depothouder* van Zeeland. De depothouder is de eigenaar van alle archeologische vondsten en monsters vanaf het moment dat ze in een formeel onderzoek zijn verzameld. Dit is een wettelijke taak. Daar hoort de verplichting bij om archeologische vondsten en monsters zodanig op te slaan dat voldaan wordt aan de uitgangspunten van behoud en toegankelijkheid¹⁶. Als depothouder is de Provincie Zeeland daarom in de positie om authentiek archeologisch materiaal beschikbaar te kunnen stellen voor participatie onder de vlag van de ArcheoHotspot.

¹⁴ OosterscheldeMuseum, Historisch Museum de Bevelanden, Terra Maris, Maritiem Muzeeum Zeeland, Zeeuws Museum, Cultuurforum Aardenburg, Museum Hulst, Stadhuismuseum Zierikzee

¹⁵ De ArcheoHotspot van Oegstgeest is gevestigd in de lokale bibliotheek.

¹⁶ Meer informatie op website Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, zie [hier](#).

De Provincie Zeeland voert autonoom cultuurbeleid, dat van toepassing is op de wettelijke taak van depothouder. Het *koersdocument cultuur en erfgoed*¹⁷ geeft de lange termijn ambities op cultuur en erfgoed van het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland:

Meer dynamiek en samenwerking in de sector.

Meer producties in en over Zeeland.

Het cultuurveld draagt actief bij aan het vormgeven van de grote transitie.

Meer jongeren waarderen, produceren en nemen deel.

In lijn met het Verdrag van Faro: erfgoed beter behouden, toegankelijk maken en te benutten voor alle Zeeuwen.

Erfgoed Zeeland wordt gestuurd door zowel de ambities en opdrachten van de Provincie Zeeland als de eigen visie op erfgoed en de rol van een Erfgoedhuis daar in. Opdrachten van de Provincie en ambities van Erfgoed Zeeland worden neergelegd in een *provinciale uitvraag* en een *Prestatieaanbod Erfgoed Zeeland*. Daaruit volgt een overeenkomst met bijhorende integrale kosten subsidie.

De gezamenlijke lijn voor 2024 is¹⁸:

Erfgoed Zeeland is een Erfgoedhuis voor iedereen die wat wil met erfgoed.

Erfgoed Zeeland is een HUB in het ontwikkelen en tot uitvoering brengen van publieksarcheologie.

Participatie in archeologie moet op wetenschappelijk verantwoorde wijze gebeuren.

Erfgoed Zeeland coördineert projecten die daar concreet uitvoering aan geven.

Erfgoed Zeeland coördineert in 2024 de projecten *Beach Archaeology*¹⁹ en *Dorpen met een verleden: Hengstdijk*²⁰. Dit zijn pilots in het ontwikkelen van de gezamenlijke ambitie.

In relatie tot dit onderzoek is relevant dat deze pilots naadloos in de programmering van een ArcheoHotspot passen, dat label hadden kunnen dragen, en voor de landelijke stichting een voorbeeld zijn van de vernieuwing waar de stichting naar streeft.²¹

¹⁷ "Meer waarde voor cultuur en erfgoed in Zeeland". Hoofdpijnen en provinciale ambities voor de culturele en erfgoedsector tot 2032 in Zeeland. Vastgesteld op 30 jan. 2024 door Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland.

¹⁸ De subsidieovereenkomst voor 2025 is nog in ontwikkeling.

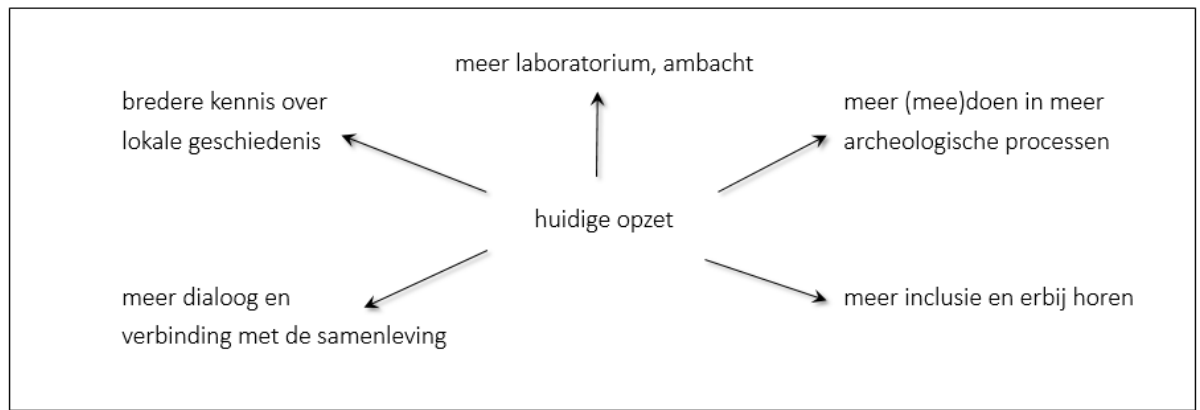
¹⁹ zie <https://www.erfgoedzeeland.nl/projecten-en-dossiers/beach-archaeology/>

²⁰ zie <https://www.erfgoedzeeland.nl/nieuws/2024/08/terugblik-dorpen-met-een-verleden-hengstdijk-video/>

²¹ Mondelinge mededeling landelijk coördinator.

Speelveld

Het Verdrag van Faro is een uitdaging om breder te denken en te werken. Kunnen we dat ruimere speelveld concreter maken? Biedt dat inspiratie, richting voor focus en programmering van ArcheoHotspots in Zeeland?

Bovenstaand *mindmap* lag op tafel in de verkennende gesprekken. Deze is een hulpmiddel om:

- in beeld te brengen waar de focus van de eigen organisatie ligt;
- uit te diepen wat een bijpassende ArcheoHotspot-programmering is.

Wat valt op?

- de diversiteit in focus bij de verschillende partners;
- de mogelijkheid om op maat een hotspotprogrammering te maken, passend bij die focus;
- de grote variatie aan programmeringen die ontstaat als meerdere partners, met wisselende focus, invulling geven aan een ArcheoHotspot;
- de mogelijkheid om vanuit die variatie elkaar aan te vullen en van elkaar te leren.

Enkele voorbeelden om het concreter te maken:

- Een museumdirecteur vertelt dat tijdens de sloop en nieuwbouw van woningen vlakbij, enkele schatgravers archeologisch materiaal hebben bovengehaald. De ArcheoHotspot zou de plek kunnen zijn om dit materiaal op tafel te krijgen, zodat het gelegaliseerd en bestudeerd kan worden. De doelgroep om uit te nodigen zijn de huidige bewoners, om met hen de connectie naar hun voorgangers en hun buurt uit het verleden te kunnen maken.
- Een vrijwilliger van een museum stelt voor om archeologisch onderzoek dat nog niet werd uitgewerkt als gevolg van het faillissement van het archeologisch bedrijf, in de ArcheoHotspot op tafel te leggen om alsnog stappen richting uitwerking te kunnen zetten.
- Een museumdirecteur ziet volop mogelijkheden om mensen met een re-integratievraag te betrekken bij activiteiten die onder de ArcheoHotspot vallen: voor het museum is dit onderdeel van de doelstellingen. De activiteiten zelf liggen in het vlak van citizen science: denk aan surveys op een mesolithische vuursteenvindplaats, aangevuld met leren kennen van onderzoek op vuursteen: bezoeken van prehistorische vuursteenmijnen, leren slaan van vuurstenen werktuigen, universitair onderzoek naar gebruikssporen op vuursteen bezoeken, leren fotograferen en tekenen van vuursteen op publiekbaar niveau, refitting, ...

Modellen

De geografie van Zeeland is een kracht. Zeeland heeft een bijzonder bodemarchief met de sporen van interactie tussen bewoners en veranderende omgeving, over een tijdsdiepte van pakweg 10.000 jaar. De Zeeuwse bodem zit vol verhalen, groot en klein, met verbindingen naar bewoners van nu en vraagstukken van nu.

De geografie van Zeeland brengt ook dilemma's met zich mee. De eilandenstructuur en lage bevolkingsdichtheid maken het lastig om voorzieningen te organiseren die voor alle Zeeuwen makkelijk bereikbaar zijn. Zeeuwen hebben een sterke binding met hun omgeving en gaan niet snel naar de overkant om gebruik te maken van die ene centrale voorziening.

Wat betekent dat voor de ArcheoHotspot?

In de gesprekken werden drie modellen verkend:

- lokaal
- centraal
- gelaagd

Lokaal:

Een lokale partij investeert met lokale middelen in een ArcheoHotspot. Het werkingsgebied is de eigen kern of regio. Dit is een ArcheoHotspot zoals elders in Nederland.

Centraal:

Een ArcheoHotspot wordt geïnstalleerd in het Zeeuws Archeologisch Depot. Deze ArcheoHotspot Zeeland is bedoeld om heel de provincie te bedienen. Een mobiele aanvulling legt de verbinding met activiteiten in de regio.

Gelaagd:

In dit model is er een familie van ArcheoHotspots, lokaal en centraal, samengesteld vanuit lokale en centrale investeringen. Deze familie van ArcheoHotspots bedient zowel de lokale omgeving als de hele provincie.

De lokale variant lijkt eenvoudig. Het feit dat er nog steeds geen lokale ArcheoHotspot in Zeeland is, geeft aan dat dit toch lastig ligt. Lokale musea zeggen dat zij niet de middelen hebben om het hele pakket aan kritische succesfactoren te dragen. Ook de archeovrijwilligers schrikken terug voor de voorwaarden.

De centrale variant lijkt ook eenvoudig, maar enkel wanneer de Provincie Zeeland voorziet in de noodzakelijke middelen.

De reactie van gesprekspartners bij de centrale variant in fysieke vorm is dat deze zich zal beperken tot Middelburg. Mensen die geïnteresseerd zijn in archeologie gaan niet elke week naar de overkant om binnen te wandelen.

Een centrale variant kan zichzelf uitbreiden met een mobiel deel om ook mensen van buiten Middelburg en omgeving te bereiken. Dat is passend bij thema's die centraal zijn, maar de meerwaarde van lokale inbreng ontbreekt, waardoor eenrichtingsverkeer dreigt.

In de gelaagde variant tellen partijen investeringen op.

Op centraal niveau worden elementen als de coördinator, expertise, toegang tot authentiek vondstmateriaal en certificaten voor archeologisch onderzoek beschikbaar gesteld.

Op lokaal niveau worden elementen als de fysieke ruimte en de groep vrijwilligers georganiseerd.

Essentieel is dat de investeringen passend zijn voor de partij die ze levert. Het resultaat is een optelsom van belangen en inspanningen waarin partijen gelijkwaardig zijn.

Route

De gesprekspartners zien de ArcheoHotspot als geschikt middel om ambities te realiseren. Er ligt voldoende basis aan gezamenlijke ambities om samen aan de slag te kunnen gaan.

De voorkeur ligt expliciet bij de gelaagde variant. Verschillende musea willen graag op een of andere manier een ArcheoHotspot inrichten, of activiteiten uitvoeren onder de vlag van de ArcheoHotspot, maar hebben de centrale co-investering daarvoor nodig.

Wat wordt verder gezegd over de weg daar naar toe?

- Ga direct voor een structurele opzet. Voorkom de desillusie van de projectencarrousel.
- Bouw stap voor stap op. Begin met één of twee lokale partners, anderen zullen aansluiten wanneer dat kan. Deel de leerervaringen met elkaar.
- Wees pragmatisch. Tel ambities, agenda's en mogelijkheden op tot een flexibele programmering van activiteiten die eenvoudig haalbaar zijn.
- Laten we overgaan tot uitvoering. Ook een tijdelijke programmering in een locatie is meerwaarde, omdat het een opstap is naar verdere programmering, al dan niet in een andere locatie.

Vereniging Zeeuwse Musea 10 september 2024

In de vergadering van de Vereniging Zeeuwse Musea van 10 september werd het volgende uitgesproken:

- De musea zijn voorstander van het gelaagde model, een pragmatische aanpak en een stapsgewijze ontwikkeling.
- Cultuurforum Aardenburg wil zo snel mogelijk starten als lokale hotspot in het gelaagde model.
- De VZM is een geschikte plek voor verdere afstemming en delen van leerervaringen met de andere musea.
- Aan Erfgoed Zeeland wordt gevraagd om te coördineren.

3.2 Andere gesprekspartners

Er is gesproken met Zeeuwse gemeentelijk adviseurs archeologie en gemeentelijke medewerkers erfgoed. Het beeld van het gelaagde model met een dynamische invulling van de programmering wordt ondersteund als voorkeursmodel en gezien als haalbaar. Gemeente Hulst meldt dat de gemeente er nu al op aanstuurt dat archeovrijwilligers mee kunnen doen met archeologisch onderzoek. De stap naar een ArcheoHotspot is vanuit dat perspectief eenvoudig te zetten.

De archeovrijwilligers zijn in eerste instantie voorzichtiger. Bij hen hangt nog het beeld van drie dagen per week vrij toegankelijk zijn. In het dunbevolkte Zeeland is dat niet haalbaar. Ook de rol van coördinator is een obstakel.

Het gelaagde model geeft echter een ander perspectief. De afdeling Zeeland & West-Brabant van de AWN is daar enthousiast over en wil meedraaien in deze gelaagde aanpak.

De AWN-afdeling wil - in lijn met de ambitie van de landelijke vereniging - inzetten op meer meedoen in meer archeologisch onderzoek. Een opgraving is daarin het wenkend perspectief. Onder de huidige regelgeving is het mogelijk dat een vrijwilligersvereniging een opgraving uitvoert, maar onder stevige voorwaarden (zie paragraaf 2.6). De AWN-afdeling ziet de ArcheoHotspot als het instrument om gezamenlijk een traject te programmeren dat toewerkt naar archeologisch onderzoek, ultimo een opgraving. Daarnaast ziet de AWN-afdeling waarde in de mobiele variant als ondersteuning bij activiteiten.

Een interessante partner is de ZB Zeeuwse Bibliotheek. De ZB is veel meer dan een plek om boeken te halen. Dit is de plek waar Zeeuwen hun kennis vergroten en vaardigheden ontwikkelen, om zo gelijke kansen te bieden aan iedereen.

De missie van de ArcheoHotspot sluit aan bij de missie van de ZB Zeeuwse Bibliotheek. De ZB kan bovendien de ArcheoHotspot goed faciliteren. In het souterrain is de werkplaats een ruimte met veel potentieel.

Relevant is ook de connectie die de ZB heeft met het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen (KZGW). De Tijdgraver-app van het KZGW was onderdeel van de programmering van de Wetenschapsdag van 4 oktober 2024.

Missie

ZB Bibliotheek van Zeeland is dé plek waar Zeeuwen hun kennis vergroten en vaardigheden ontwikkelen. Zo krijgt iedereen in Zeeland gelijke kansen.

Onze overtuigingen

- We geloven in mensen en zetten ons in voor gelijke kansen voor iedereen.
- We inspireren met passie als het gaat om kunst en cultuur.
- We werken graag samen aan jouw persoonlijke ontwikkeling.
- We zijn een plek van ontmoeting, rust en ontspanning.
- We bieden een bruisende programmering.

Word een tijdgraver

Maak een reis in de tijd en verdien de unieke tijdgraversmunt!

Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen (KZGW)

Het KZGW is eigenaar van een brede verzameling van oudheidkundige voorwerpen, verdeeld over verschillende collecties. Het doel van het KZGW is om de collecties goed te beheren, maar vooral ook te ontsluiten en bekend te maken. De Tijdgraver is daar een instrument voor: het KZGW zet expliciet in op digitale middelen. De Tijdgraver is een app voor op de GSM met kinderen en jongeren als voornaamste doelgroep. De app laat hen door de collectie grasduinen - een vorm van digitale archeologie - om zo allerlei aspecten van voorwerpen uit de collectie te leren kennen.

Uit de combinatie van ZB, KZGW en een centrale coördinator valt vrij eenvoudig een ArcheoHotspot op te bouwen: in de werkplaats van de ZB leren kinderen en jongeren voorwerpen uit de collectie van het KZGW kennen, door middel van de Tijdgraver én omdat voorwerpen ter plekke aanwezig zijn. Het KZGW gelooft in digitale aanpak maar ook in het belang van het tactiele. Dit kan op vrij toegankelijke basis maar ook erg goed als educatief instrument voor scholen die met concrete thema's werken. De centrale coördinator organiseert, opdat de vrijwilligers van het KZGW niet belast worden met een rol die zij er niet bij kunnen hebben.

3.3 Conclusies

- Het oorspronkelijke model van de ArcheoHotspot was in Zeeland niet haalbaar en werd daarom afgehouden. Het gelaagde model roept enthousiasme op. In gesprekken komt men snel tot activiteiten waar partners achter staan.
- Het gelaagde model geeft ruimte om dynamischer te programmeren, passend bij:
 - mogelijkheden en wensen van partners
 - ontwikkelingen als bijzondere opgravingen en evenementen
 - gegevens als het toeristisch seizoen en schoolvakanties
- Een essentiële sleutel is de centrale coördinator. Partners zien Erfgoed Zeeland als de logische partij voor de coördinerende rol. De coördinator biedt op verschillende manieren meerwaarde:
 - ontzorgen van partijen
 - versnellen van initiatieven
 - verspreiden van leerervaringen
 - stimuleren van groei
 - verbinden van partijen
- Het gelaagde model geeft ruimte om ambities op te tellen. Het is een geschikt middel om te werken aan wetenschappelijk verantwoorde participatie in archeologie, aan een Erfgoedhuis voor iedereen, aan ontsluiten van collecties, aan het creëren van nieuwe dynamiek, aan wat er nog meer is aan passende ambities.
- Cultuurforum Aardenburg heeft al uitgesproken zo snel mogelijk te willen beginnen conform dit gelaagde model. Dat geldt ook voor de combinatie KZGW / ZB Zeeuwse Bibliotheek van Zeeland, en de afdeling AWN Zeeland & West-Brabant. Daarnaast zijn verschillende musea enthousiast. Zodra er groen licht is voor de coördinerende rol van Erfgoed Zeeland, kan de Zeeuwse familie aan ArcheoHotspots starten.
- Het Zeeuws Archeologisch Depot is de logische partij / locatie voor een centrale fysiek ArcheoHotspot, omdat daar de meerderheid van het authentieke materiaal beschikbaar is. Bovendien sluit dit aan bij de ambities van de depothouder, de Provincie Zeeland.
- Erfgoed Zeeland coördineert in 2024 een aantal activiteiten op het vlak van publieksarcheologie, die ook voor 2025 op de agenda staan. Door deze activiteiten onder het label van de Zeeuwse familie van ArcheoHotspots te brengen²², krijgt het geheel van hotspot activiteiten meer volume, inspiratie en zichtbaarheid.
- Een mobiele aanvulling biedt meerwaarde. Een pragmatische eerste stap is een logo plakken op de archeologiebus van Erfgoed Zeeland. Voor een structureler vervolg is een gezamenlijke afspraak nodig.
- Er is een gemeenschappelijk overleg, van alle hotspotpartners, nodig om ervaringen te delen en de ontwikkeling te bepalen. De coördinator organiseert dit.
- De landelijke stichting is blij met dit Zeeuwse model. De landelijke stichting stelt materiaal beschikbaar als een banner, beachflag, hesjes en brochures, en digitaal logo om te gebruiken in eigen communicatiemateriaal. De landelijke stichting zorgt ook voor kennisuitwisseling op landelijk niveau en plaatst lokale programmering op de landelijke website.

²²

Erfgoed Zeeland is hiermee niet de centrale Zeeuwse ArcheoHotspot. De activiteiten zijn veelal op locatie.

4. Advies

Het advies aan Provincie Zeeland is om, in het verlengde van de conclusies, het volgende te besluiten:

1. Beschouw de ArcheoHotspot als middel om de ambitie van wetenschappelijk verantwoorde participatie in de archeologie te helpen realiseren.
2. Ga uit van de gelaagde variant, waarin centrale en lokale investeringen optellen tot een Zeeuwse familie aan ArcheoHotspots.
3. Ga uit van een structurele voorziening die pragmatisch en stap voor stap opgebouwd wordt, waarbinnen flexibel geprogrammeerd kan worden, afgestemd op mogelijkheden, ambities en wensen van partners.
4. Ga uit van het (vernieuwde) Zeeuws Archeologisch Depot als de centrale fysieke ArcheoHotspot.
5. Geef Erfgoed Zeeland opdracht om de Zeeuwse ontwikkeling op te starten, te coördineren, uit te breiden en te evalueren.
6. Werk met de eerste partners de mogelijkheden voor een mobiele aanvulling uit.

5. Bijlage: vertaling naar prestatie aanbod 2025 Erfgoed Zeeland

Vooruitlopend op het definitieve advies heeft Erfgoed Zeeland haar eigen rol in de ontwikkeling van de Zeeuwse ArcheoHotspot opgenomen en uitgewerkt in het Prestatieaanbod 2025. Erfgoed Zeeland kan dat niet doen voor andere partijen.

Taken	Toelichting	Prestatiebewijzen
Opstarten	Opstarten houdt in: - aanmelden als nieuwe ArcheoHotspot bij de landelijke Stichting, opgenomen worden op de landelijke website, aansluiten bij de landelijke afstemmingsoverleggen. - met partners een samenwerkings overeenkomst aangaan. - mogelijkheden voor een mobiele variant uitwerken..	- vermelding op landelijke website. - deelname aan landelijke afstemmingsoverleggen, overzicht van behandelde onderwerpen en afspraken. - samenwerkingsovereenkomsten, met doelen, beoogd resultaat, beschrijving van inzet / investering. - voorstel met afspraken over een mobiele variant. - bijhorende communicatie
Ondersteunen bij programmeren en uitvoeren	De programmering van activiteiten moet bepaald worden: wat, waar, wanneer, voor wie, met wie. De centrale coördinator van Erfgoed Zeeland geeft mee vorm aan programmering en ontzorgt partners daarin, op maat. Op dit moment gaat Erfgoed Zeeland uit van de volgende partners die een hotspot willen starten: - ZAD (fysieke centrale ArcheoHotspot) - Cultuurforum Aardenburg - AWN afdeling Zeeland & West-Brabant - KZGW / ZB In aanvulling daarop brengt Erfgoed Zeeland de publieksarcheologie waar zij zelf verantwoordelijk voor is onder de vlag van de ArcheoHotspot Zeeland. Het gaat voor 2025 om: - Beach Archaeology - publieksonderzoek dorpen met een verleden - Erfgoed Gezocht - vondstmeldingen.	- activiteiten programma's met aanduiding wat, waar, wanneer, voor wie, met wie. - overzicht van betrokken externe partners, gemaakte afspraken - bijhorende communicatie - beknopte (foto) verslagen

Evalueren, doorontwikkelen, verantwoorden.	Tweemaal per jaar wordt een gezamenlijk overleg georganiseerd door de centrale coördinator om de algemene ontwikkeling te bespreken. Het voorgestelde model is een Zeeuwse Familie van ArcheoHotspots die gaandeweg zal groeien. De centrale coördinator van Erfgoed Zeeland organiseert en coördineert.	- verslag gezamenlijke bespreking, met vooruitblik inzet 2026 - overzicht nieuwe partners - verslag van de inzet van de centrale coördinator - bijhorende communicatie
--	--	---

Wat vraagt dit aan inzet vanuit Erfgoed Zeeland?

Uren:	Erfgoed levert de coördinator. In het opstartjaar 2025 gaat het om (minimaal) 8 uur per week. Dit moet een medewerker met een opleiding in archeologie zijn.
Werkbudget:	Er is een budget nodig voor kleinere organisatiekosten. In het opstartjaar 2025 zal 5.000 euro voldoende zijn. Promotiemateriaal wordt beschikbaar gesteld door de landelijke stichting.

Fragment van een laatmiddeleeuwse waterkruik. Gevonden door Milly Grace Abraham, strand Zoutelande.